

Athina Sioupi (2009): *Studies in Greek Linguistics. Proceedings of the 29th Annual Meeting of the Department of Linguistics of the Aristotle University of Thessaloniki*. M. Stavrou-Sifaki, D. Papadopoulou & M. Theodoropoulou (eds.). INS: Thessaloniki. 221-235.

Ο ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ

«ΣΕ Χ ΩΡΑ»

Αθηνά Σιούπη*

A.P.Θ.

sioupi@del.auth.gr

Abstract

This paper investigates some aspects of durative *in*-adverb modification in Greek. This is the most extensively used test for distinguishing telic and atelic predicates. The main issue to be established is whether the *in*-test applies to telic/atelic, to perfective/imperfective or to their combination. It is argued that this adverb is not restricted to modifying telic predicates, but atelics (inchoative states in perfective aspect) as well and that it is associated not only with perfective aspect (as in English) but also with imperfective aspect. I also argue for an ‘after X time’ meaning of the adverbial type ‘in X time’.

0 Εισαγωγή

Στην εργασία αυτή διερευνάται το κριτήριο επιρρηματικού προσδιορισμού διάρκειας «σε Χ ώρα» (*in X time*) στην ελληνική που διαχωρίζει τα τελικά από τα ατελικά κατηγορήματα (για την αγγλική βλ. Verkuyl 1972, Dowty 1979, Hinrichs 1985, Iatridou et al. 2003, για τη γερμανική Krifka 1989, Engelberg 2000):

(1)	α.	Mary painted the wall <i>in two hours</i> .	(τελικό)
		Η Μαίρη ζωγράφισε τον τοίχο σε δύο ώρες.	
	β.	#Mary danced <i>in two hours</i> .	(ατελικό)
		#Η Μαίρη χόρεψε σε δύο ώρες	
	γ.	#Mary was dancing <i>in two hours</i>	(ατελικό)
		#Η Μαίρη χόρευε σε δύο ώρες.	
	δ.	#Mary was painting the wall <i>in two hours</i>	(τελικό)
		Η Μαίρη ζωγράφιζε τον τοίχο σε δύο ώρες.	

Η μελέτη αυτή έχει την εξής διάρθρωση: στην πρώτη ενότητα παρουσιάζεται η όψη στη βιβλιογραφία, η (μη) συνοπτικότητα, και ο επιρρηματικός προσδιορισμός διάρκειας «σε Χ ώρα» ως κριτήριο (α)τελικότητας. Ακολουθεί η ανάλυση στην οποία διερευνάται η συμβατότητα του επιρρηματικού προσδιορισμού διάρκειας

* Το παρόν άρθρο εντάσσεται στο πλαίσιο της έρευνάς μου για την όψη στην ελληνική και τη γερμανική (Sioupi σε προετοιμασία). Ευχαριστώ τη Μελίτα Σταύρου για τις συζητήσεις που είχε μαζί μου, τις Elke Sturm-Trigonakis και Jutta Wolfgram για τα σχόλια σε σχέση με τα γερμανικά δεδομένα, τον/την ανώνυμο κριτή για τις πολύτιμες παρατηρήσεις, καθώς και το κοινό της 29^{ης} Συνάντησης Εργασίας.

(στο εξής ΕΠΔς) «σε X ώρα» με *εκπληρώσεις* (accomplishments), *δραστηριότητες* (activities), *επιτεύξεις* (achievements) και *καταστάσεις* (states) στην ελληνική. Προτείνεται ότι το κριτήριο ΕΠΔς «σε X ώρα» που διαχωρίζει τα τελικά από τα ατελικά κατηγορήματα στην αγγλική, στην ελληνική: (α) εμφανίζεται με τελικά κατηγορήματα τόσο με συνοπτικό όσο και με μη συνοπτικό τύπο. Η μη συνοπτικότητα προσδίδει θαμιστική ερμηνεία, (β) είναι συμβατό και με ατελικά κατηγορήματα, συγκεκριμένα με καταστάσεις με εναρκτική ερμηνεία με συνοπτικό τύπο, αντίθετα από ότι στην αγγλική, (γ) είναι ευαίσθητο και σε άλλα χαρακτηριστικά εκτός από το [±καταστασιακό], [±διαρκές] και [±τελικό], (δ) προσδίδει την ανάγνωση «μετά από X ώρα» - εκτός από «μέσα σε X ώρα» - με *επιτεύξεις* (achievements). Η εργασία κλείνει με τα συμπεράσματα.

1 Η όψη στη βιβλιογραφία

Στη βιβλιογραφία για την όψη γίνεται ο διαχωρισμός ανάμεσα σε (α) *λεξική όψη* (lexical aspect) η οποία αφορά στο λεξικό τύπο των ρημάτων που καθορίζεται από τις εγγενείς χρονικές ιδιότητές τους (δυναμικά - στατικά, τελικά - ατελικά, διαρκείας - στιγμιαία)¹. Ως *τελικά* θεωρούνται τα κατηγορήματα που υπονοούν ένα φυσικό, εγγενές τελικό σημείο, μία αλλαγή κατάστασης και μαζί την επίτευξη ενός στόχου, δηλαδή, οι επιτεύξεις και οι τελειώσεις (*πεθαίνω, αναγνωρίζω, τρέχω ένα χιλιόμετρο*), ενώ ως ατελικά θεωρούνται τα κατηγορήματα που δεν υπονοούν ένα φυσικό, εγγενές τελικό σημείο, ούτε αλλαγή κατάστασης ούτε την επίτευξη ενός στόχου, δηλαδή, οι δραστηριότητες και οι καταστάσεις (*τρέχω, αγαπώ, μισώ*) (Krifka 1989, 2001/2 μ.ά.). Εδώ ανήκει και η κατηγοριοποίηση του Vendler (1967) σε *εκπληρώσεις* (accomplishments), *επιτεύξεις* (achievements), *δραστηριότητες* (activities) και *καταστάσεις* (states). Το φαινόμενο είναι γνωστό στη βιβλιογραφία και ως *Aktionsart* (Ποιόν Ενέργειας)².

(β) *Εσωτερική, κατηγορική όψη ή όψη τελικότητας* (*inner, predicational or telicity aspect* ορολογία Verkuyl 1972) Το συγκεκριμένο είδος όψης αποτελεί νεότερη εξέλιξη στη μελέτη της (α)τελικότητας λαμβάνοντας υπόψη τη δυναμικότητα των συμπληρωμάτων των ρημάτων και επεκτείνοντας την κλασσική θέση των παλαιότερων Αριστοτελικών θεωριών που ανασύρθηκαν από τον Vendler (1967) (Verkuyl 1972, 1993, Krifka 1992, 1998, και για τις σλαβικές γλώσσες Filip 1993, Schoorlemmer 1995, Schmitt 1996). Ήδη από τους Verkuyl (1972) και Comrie (1976) είναι γνωστό ότι το συμπλήρωμα του ρήματος επηρεάζει την (α)τελικότητα. Ο Verkuyl (1972) υιοθετώντας μια συντακτική προσέγγιση εξετάζει τα κατηγορήματα ως σύνθεση ανάμεσα σε ένα ρήμα και στα ορίσματά του, ενώ ο Krifka (1989) εστιάζει στα σημασιολογικά χαρακτηριστικά των γεγονότων ως μεταβλητών εξελίσσοντας με αυτό τον τρόπο τη μελέτη για τη λεξική όψη των

¹ Η Smith (1991/1997) χρησιμοποιεί τον όρο *situation aspect*.

² Για τη γερμανική το Ποιόν Ενέργειας χρησιμοποιήθηκε με διάφορους τρόπους, ακόμη και για να περιγράψει τη λεξική όψη. Η διαφορά ανάμεσα στο Ποιόν Ενέργειας και τη λεξική όψη είναι ότι το Ποιόν Ενέργειας αναφέρεται στις διαφορές στη φύση των ίδιων των γεγονότων (επαναληπτικό *παίζω*, εναρκτικό *καίω*), ενώ η λεξική όψη στην περιγραφή ενός γεγονότος το οποίο μπορεί να είναι τελικό ή ατελικό (Krifka & Hock 2002/03).

παλαιότερων θεωριών. Με τον όρο του *ομομορφισμού* (homomorphism) αναλύει τα δεδομένα αυτά ως εξής: στην πρόταση (α) *Η Άννα πίνει ένα ποτήρι κρασί* το κατηγορημα ανήκει στις *εκπληρώσεις* και το γεγονός είναι τελικό, ενώ στην πρόταση (β) *Η Άννα πίνει κρασί* το κατηγορημα ανήκει στις *δραστηριότητες* και το γεγονός είναι ατελικό³. Έτσι, η (α)τελικότητα δεν εξαρτάται μόνο από την ύπαρξη ή μη ενός συμπληρώματος, αλλά και από το είδος του συμπληρώματος και στη γερμανική και από την πτώση: (α) *Florian spazierte in den Park* (Ο Φλόριαν περπάτησε προς το πάρκο) (τελικό), (β) *Florian spazierte in dem Park/im Park* (ο Φλόριαν περπάτησε μέσα στο πάρκο) (ατελικό).

(γ) *Εξωτερική ή γραμματική όψη* (outer, viewpoint, grammatical aspect) (Comrie 1976, Smith 1991/1997). Αναφέρεται στη διάκριση ανάμεσα σε συνοπτικό (*perfective*) και μη συνοπτικό (*imperfective*) τύπο. Για την αγγλική ο μη συνοπτικός τύπος είναι το εξελισσόμενο (*progressive*) και ο συνοπτικός ο απλός αόριστος (*simple Past*) (was living, lived)⁴,

Στην εργασία αυτή θα ασχοληθώ με τη λεξική όψη και τη γραμματική μορφολογική όψη.

1.1 Η (Μη) συνοπτικότητα

Στη βασική βιβλιογραφία για τη συνοπτικότητα (Comrie 1976, Smith 1997, Μόζερ 1994) επικρατεί η άποψη ότι η συνοπτική όψη επικεντρώνεται στο γεγονός συνολικά χωρίς διάκριση στις φάσεις από τις οποίες αποτελείται, ενώ αντίθετα η μη συνοπτική όψη βλέπει την εσωτερική δομή του γεγονότος. Έτσι, ο συνοπτικός τύπος υπονοεί ότι η διαδικασία έχει ολοκληρωθεί, εμπεριέχοντας το αρχικό και το τελικό σημείο (Smith 1991/1997). Για τα τελικά κατηγορήματα αυτό σημαίνει επίτευξη του στόχου (*Anna run a mile*), ενώ για τα ατελικά τερματισμό (*Anna swam*). Ο μη συνοπτικός τύπος βλέποντας την εσωτερική δομή του γεγονότος και έχοντας τη δυνατότητα του διαχωρισμού σε φάσεις έχει υποδιαίρεσεις: παρουσιάζει το γεγονός είτε από την αρχή του υπονοώντας ότι συνεχίζεται αργότερα είτε αναφέρεται σε ένα μόνο τμήμα του. Ακόμη, χρησιμοποιείται για γενικευτικές (*generic*) και θαμιστικές δηλώσεις (*habitual statements*) (Comrie 1976).

Η ελληνική χαρακτηρίζεται από τη διάκριση ανάμεσα σε μη συνοπτικό (*έτρεχα, αγαπούσα, έτρεχα ένα χιλιόμετρο*) και σε συνοπτικό τύπο (*έτρεξα, αγάπησα, έτρεξα ένα χιλιόμετρο*). Η Μόζερ (1994) παρατηρεί ότι ο συνοπτικός τύπος έχοντας τα παραπάνω χαρακτηριστικά και στην ελληνική, συχνά συγχέεται με το τετελεσμένο (*έφαγε*) ή το στιγμιαίο (*τα ξερά χόρτα άναψαν μονομιάς*, παράδειγμα από Μόζερ 1994: 39). Οι σημασίες αυτές δεν είναι εγγενείς της συνοπτικής όψης αλλά προέρχονται από τη λεξική σημασία των ρημάτων ή άλλοτε από το περιεχόμενο (βλ. αναλυτικά Μόζερ (1994: 39)). Ο μη συνοπτικός τύπος εκφράζει το

³ Ο όρος 'τελικός' είναι συνώνυμος με τον όρο του Verkuyl *καταληκτικός* ('terminative'), του Krifka (1989, 1992) *αριθμητός* ('quantized'), του Jackendoff (1990) *δεσμευμένο* ('bounded') και της Tenny (1994) *περιοριστικός* ('delimited') (*τρώω μήλα* vs. *τρώω τρία μήλα*).

⁴ Για τη διάκριση σε εξελισσόμενο και απλό Αόριστο στη γερμανική βλ. Sioupi (υπό έκδοση).

σύνηθες⁵ και το συνεχές (*continuous*) είτε είναι εξελισσόμενο είτε όχι. Η ελληνική δεν διαφοροποιεί μορφολογικά το εξελισσόμενο από το μη εξελισσόμενο. Ο ίδιος τύπος χρησιμοποιείται για τα συνεχή γεγονότα είτε βρίσκονται σε εξέλιξη είτε όχι (*την ώρα που τρώγαμε, χτύπησε το τηλέφωνο* παράδειγμα από Μόζερ (1994: 44)).

Οι Τσαγγαλίδης & Κουτούπη-Κητή (2001: 438) παρατηρούν ότι «ο (μη συνοπτικός) τύπος του ενεστώτα χρησιμοποιείται τόσο για θαμιστικότητα [...] όσο και για την αποτύπωση πράξεων σύγχρονων με τη στιγμή της εκφώνησης: τι κάνεις (αυτή τη στιγμή); -τρέχω, ζωγραφίζω, πηγαίνω στην εκκλησία, κλπ»⁶. Οι Hogrocks & Stavrou (2003, 2007) χρησιμοποιούν τον όρο *τελικότητα* για το συνδυασμό ρήματος και ΠΦς και τον όρο *περιοριστικότητα* (*delimitedness*) για τη διάκριση ανάμεσα σε συνοπτικό και μη συνοπτικό τύπο.

1.1.1 Ο επιρρηματικός προσδιορισμός «σε/για X ώρα» στη βιβλιογραφία

Το πιο διαδεδομένο κριτήριο για το διαχωρισμό τελικών και ατελικών κατηγορημάτων είναι ο ΕΠΔς «σε/για X ώρα». Σύμφωνα με τους Verkuyl (1972), Dowty (1979), Hinrichs (1985), Declerck (1979) μ.ά. ο ΕΠΔς «σε X ώρα» είναι κριτήριο τελικότητας, ενώ ο «για X ώρα» είναι κριτήριο ατελικότητας, όπως δείχνουν τα παρακάτω παραδείγματα (2α-δ):

- (2) α. Mary drove the car *for an hour*/**in an hour*.
β. Mary ran a mile **for an hour*/*in an hour*.
γ. He walked to the park *in*/**for an hour*.
δ. He walked in the park *for*/**in an hour*.

Οι Iatridou et al (2003) υποστηρίζουν ότι το κριτήριο ΕΠΔς «σε X ώρα» στην αγγλική εμφανίζεται με τελικά κατηγορήματα και με συνοπτικό τύπο. Δεν ελέγχει, δηλαδή, μόνο τη λεξική όψη (*Aktionsart*) αλλά και τη γραμματική όψη, καθώς η (α)τελικότητα δείχνει τότε έχει επιτευχθεί το εγγενές τελικό σημείο, ενώ η γραμματική όψη (συνοπτικός, μη συνοπτικός τύπος) την ολοκλήρωση του γεγονότος.

Στη συνέχεια θα δείξω ότι η πρόταση αυτή ισχύει και για την ελληνική· το κριτήριο ΕΠΔς ελέγχει το συνδυασμό (α)τελικότητα και (μη) συνοπτική όψη.

2 Ανάλυση

Στην ενότητα αυτή θα διερευνηθεί η συμβατότητα του ΕΠΔς «σε X ώρα» με τις ρηματικές κατηγορίες *εκπληρώσεις*, *δραστηριότητες*, *επιτεύξεις*, *καταστάσεις* σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση του Vendler (1967), καθώς και με συνοπτική ή μη συνοπτική όψη.

2.1 Ο επιρρηματικός προσδιορισμός διάρκειας «σε X ώρα» με εκπληρώσεις

⁵ Ο όρος «σύνηθες» αποτελεί απόδοση του αντίστοιχου αγγλικού *habitual* κατά τη Μόζερ (1994).

⁶ Για τη θαμιστικότητα βλ. σχετικά Βελούδης & Newton (1980), Βελούδης (1992), Tzeveleku (1995).

Ο ΕΠΔς «σε Χ ώρα» στην αγγλική εμφανίζεται με συνοπτικό τύπο και με τελικά κατηγορήματα, δηλαδή, με εκπληρώσεις και επιτεύξεις, σύμφωνα με τη ρηματική τυπολογία του Vendler (1967) (παρ. 1α,β,γ,δ και 2α,β,δ,γ).

Στην ελληνική είναι συμβατός με εκπληρώσεις τόσο με συνοπτικό όσο και με μη συνοπτικό τύπο (3α, 3α'). Ο μη συνοπτικός τύπος προσδίδει θαμιστική ανάγνωση (πρβλ. ενότητα 1.1. για τον μη συνοπτικό τύπο στην ελληνική). Με δραστηριότητες οδηγεί σε αντιγραμματικότητα (παρ. 3β, 3β')⁷:

(3)	α.	Η Μαρία ζωγράφισε τον τοίχο <i>σε δύο ώρες</i> .	(τελικό)
	α'.	Η Μαρία ζωγράφιζε τον τοίχο <i>σε δύο ώρες</i> .	(τελικό)
	β.	#Η Μαρία χόρευε <i>σε δύο ώρες</i> .	(ατελικό)
	β'.	#Η Μαρία χόρευε <i>σε δύο ώρες</i> .	(ατελικό)
(4)	α.	Καθάρισε <i>σε τρεις ώρες</i> .	
	β.	Καθάριζε <i>σε τρεις ώρες</i> .	
(5)	α.	Έφαγε <i>σε δέκα λεπτά</i> .	
	β.	Έτρωγε <i>σε δέκα λεπτά</i> .	

Τα ρήματα *καθαρίζω*, *τρώω* στις προτάσεις (4α,β, 5α,β) συμπεριφέρονται ως δραστηριότητες αλλά δεν ανήκουν σε αυτές, καθώς έχουν προαιρετικό πραγματώσιμο όρισμα. Σύμφωνα με τον Jacobs (1993: 10) είναι δισθενή και η αμετάβλητη εκδοχή τους έχει ένα όρισμα που υπονοείται. Έτσι, καθώς συγκαταλέγονται στις εκπληρώσεις⁸ είναι συμβατά με τον ΕΠΔς «σε Χ ώρα». Ανάλογη συμπεριφορά έχουν τα ρήματα: *μαγειρεύω*, *σκοιπίζω*, *σιδερώνω*, *τηγανίζω*.

Στη γερμανική παρατηρείται το ίδιο:

(6)	Sie ass in zwei Minuten auf.	Αυτή έφαγε σε δύο λεπτά.
(7)	Sie räumte in fünf Minuten auf.	Αυτή καθάρισε σε δύο λεπτά.

Οι αμετάβλητες εκπληρώσεις είναι επίσης συμβατές με τον ΕΠΔς «σε Χ ώρα» τόσο με συνοπτικό (8α) όσο και με μη συνοπτικό τύπο (8β):

(8)	α.	Ντύθηκε/ξυρίστηκε <i>σε πέντε λεπτά</i> .
	β.	Ντυνόταν/ξυριζόταν <i>σε πέντε λεπτά επί τρεις μήνες</i> ⁹ .

⁷ Ευχαριστώ τον Τάσο Τσαγγαλίδη που μου επέστησε την προσοχή στην ανάγνωση που μπορεί να έχουν οι δραστηριότητες στο συγκεκριμένο περικείμενο: *η Μαρία έπινε καφέ ενώ χόρευε σε δύο ώρες*. Ο ΕΠΔς στην περίπτωση αυτή έχει την ερμηνεία «μετά από Χ ώρα» (βλ. σχετικά ενότητα 2.1.3).

⁸ Σχετικά με τις εκπληρώσεις με προαιρετικό πραγματώσιμο όρισμα στην ελληνική και την απόκτηση της πρώτης γλώσσας βλ. Tsimpli & Papadopoulou (2007).

⁹ Ευχαριστώ τον/την ανώνυμο κριτή για την παρατήρηση ότι το παράδειγμα (8β) αποτελεί γραμματική πρόταση της ελληνικής μόνο με την προσθήκη ενός επιπλέον

Το ίδιο και στην αγγλική:

(9) She dressed in five minutes.

2.1.1 Με δραστηριότητες

Η συμβατότητα των ΕΠΔς δεν καθορίζεται μόνο από τη σημασία ή την κατηγορία που ανήκει το ρήμα αλλά εξαρτάται και από άλλους παράγοντες, όπως για παράδειγμα από το σθένος του ρήματος (βλ. σχετικά Krifka 2001/2, Engelberg 2000: 69 για τα γερμανικά). Έτσι, μία ΠΦ (10α, β, γ, δ) ή ένα αντικείμενο (10δ) μετατρέπει τη δραστηριότητα σε εκπλήρωση, όπως δείχνουν τα παρακάτω παραδείγματα από τον Engelberg (2000: 69)¹⁰:

- (10) α. Ich gehe (in die Kirche).
εγώ πηγαίνω (προς την εκκλησία)
β. Sie fuhr in drei Stunden nach Hamburg.
αυτή ταξίδεψε σε τρεις ώρες στο Αμβούργο
γ. Sie kletterte in drei Stunden auf das Dach.
αυτή σκαρφάλωσε σε τρεις ώρες στη σκεπή
δ. Ich baue (ein Haus).
εγώ χτίζω (ένα σπίτι).

Και η Tenny (1994: 16-19) για την αγγλική προτείνει ότι μία ΟΦ ως άμεσο αντικείμενο μετατρέπει το ρήμα σε τελικό όταν εκμετρά το γεγονός. Στην περίπτωση αυτή το ρήμα είναι είτε *προσαυξητικό θέμα* (incremental theme) ('build a house in an hour' χτίζω ένα σπίτι σε μία ώρα), είτε αλλαγής κατάστασης ('explode a bomb in an hour' ανατινάζω μία βόμβα σε μία ώρα), είτε ρήμα με *αντικείμενο πορείας* (path object) το οποίο παρουσιάζει μία εξέλιξη και μπορεί να εκμετρήσει το γεγονός ('climb the bridge in an hour' σκαρφαλώνω στη γέφυρα σε μία ώρα). Έτσι, είναι συμβατό με τον ΕΠΔς «σε Χ ώρα».

Στην ελληνική οι προτάσεις (11α', 11β') δείχνουν ότι ισχύει το ίδιο, αντίθετα με τις προτάσεις (11α, β):

- (11) α. #Ο Γιάννης κολύπησε/κολυπούσε σε δύο ώρες.
α'. Ο Γιάννης κολύπησε/κολυπούσε μέχρι το νησί σε δύο ώρες.
β. #Ο Γιάννης περπάτησε/περπατούσε σε δύο ώρες.
β'. Ο Γιάννης περπάτησε/περπατούσε μέχρι το σταθμό σε δύο ώρες.

χρονικού προσδιορισμού που περιορίζει το χρονικό ορίζοντα κατά τον οποίο το ντύσιμο/ξύρισμα γίνεται επαναλαμβανόμενα όπως το *επί τρεις μήνες*.

¹⁰ Δεν είναι όμως όλες οι ΠΦς ικανές να μετατρέψουν δραστηριότητες σε εκπληρώσεις, όπως παρατηρεί ο Engelberg (2000: 69) στο παρακάτω παράδειγμα: 'Sie lief (*in zwei Stunden) entlang des Sees' έτρεξε (*σε δύο ώρες) κατά μήκος της λίμνης. Προφανώς επειδή η ΠΦ *κατά μήκος της λίμνης* δεν παρουσιάζει μία διαδικασία κατά την οποία μπορεί να εκμετρηθεί το γεγονός (βλ. σχετικά και Tenny 1994 για την αγγλική).

Γιατί οι προτάσεις (11α,β) δεν είναι συμβατές με τον ΕΠΔς «σε δύο ώρες», ενώ οι προτάσεις (11α', 11β') είναι αποδεκτές; Στις προτάσεις (11α) και (11β) τα ρήματα «κολύμπησε», «περπάτησε» είναι ατελικά (δραστηριότητα, ανεργαστικά). Έτσι, δεν είναι συμβατά με έναν ΕΠΔς «σε Χ ώρα». Αντίθετα, στις προτάσεις (11α') και (11β') η ΠΦ *μέχρι το νησί, μέχρι το σταθμό* μετατρέπει τη δραστηριότητα σε εκπλήρωση. Έτσι, τα ρήματα συμπεριφέρονται ως τελικά και είναι συμβατά με τον ΕΠΔς «σε Χ ώρα»¹¹. Ο συνοπτικός τύπος δηλώνει ότι η δραστηριότητα απλώς τελειώνει χωρίς να έχει ένα φυσικό τελικό σημείο, ενώ ο μη συνοπτικός τύπος προσδίδει θαμιστική ερμηνεία.

2.1.2 Με Επιτεύξεις

Η παρατήρηση του Vendler (1967) ότι οι *επιτεύξεις* αναφέρονται σε χρονικές στιγμές, ενώ οι *εκπληρώσεις* περιγράφουν γεγονότα διάρκειας δεν αναγνωρίζεται ως βασικό κριτήριο διάκρισης ανάμεσα σε *επιτεύξεις* και *εκπληρώσεις* (Mourelatos 1978, Dowty 1979). Οι επιτεύξεις είναι μία ετερογενής κατηγορία, καθώς εμπεριέχει τόσο ρήματα στιγμιαία αμετάβατα (*φτάνω, φεύγω*) όσο και μεταβατικά (*βρίσκω το κλειδί, κερδίζω τον αγώνα*).

Στη βιβλιογραφία (Moens 1987: 42, Moens & Steedman 1988: 16 για την αγγλική μ. ά.) τα στιγμιαία γεγονότα διακρίνονται σε αυτά που έχουν «σημεία» (*points*) (π.χ. *tap, wink*) και σε εκείνα που έχουν «κορυφώσεις» (*culminations*) (π.χ. *recognize, spot*). Ο Engelberg (2000) για τη γερμανική χρησιμοποιεί για τα πρώτα τον όρο *στιγμιαία ρήματα που δεν υπονοούν μετά-κατάσταση* (Verben ohne Nachzustand), ενώ για τα τελευταία *στιγμιαία ρήματα με μετά-κατάσταση* (Verben mit Nachzustand)¹². Οι εκπληρώσεις διακρίνονται επίσης σε *διάρκειας μεταβατικά* και *αμετάβατα* ρήματα που είτε υπονοούν *μετά-κατάσταση* είτε όχι. Η διάκριση αυτή είναι ανεξάρτητη από το σθένος (μονοσθενή, δισθενή ρήματα).

Ενδεικτικά παρουσιάζω την κατηγοριοποίηση του Engelberg (2000: 65) για τη γερμανική:

- στιγμιαία μονοσθενή ρήματα με μετά-κατάσταση (ΣΜ, +ΜΚ): *„zerbrechen“ (σπάει), „explodieren“ (ανατινάσσεται), „platzen“ (σκάει), „weggehen“ (φεύγω)*
- στιγμιαία δισθενή ρήματα με μετά-κατάσταση (ΣΔ, +ΜΚ): *„sprengen“ (ανατινάζω), „erstechen“ (μαχαιρώνω), „knicken“ (διπλώνω)*
- στιγμιαία μονοσθενή ρήματα χωρίς μετά-κατάσταση (ΣΜ, -ΜΚ): *„blitzen“ (αστράφτει), „knallen“ (εκπυροκροτεί)*
- στιγμιαία δισθενή ρήματα χωρίς μετά-κατάσταση (ΣΔ, -ΜΚ): *„schlagen“ (χτυπά), „treffen“ (συναντώ).*

Οι παραπάνω κατηγορίες είναι γνωστές ως επιτεύξεις σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση του Vendler (1967), ενώ οι παρακάτω ως εκπληρώσεις:

- διάρκειας αμετάβατες με μετά-κατάσταση: *στεγνώνει, λιώνει*

¹¹ Βλ. σχετικά Horrocks & Stavrou (2007) για μία ανάλυση σύμφωνα με την οποία ο τύπος «κολύμπησε σε/μέχρι» είναι ένα σύνθετο τελικό κατηγορήμα με ανάγνωση αναίτιατικού και η ΟΦ έχει το θεματικό ρόλο θέματος και όχι δράστη.

¹² Ο αντίστοιχος όρος στην αγγλική που αποδίδεται σε γεγονότα είναι *punctual event with (or without) result state* (βλ. Pustejovski 1991 μ.ά.)

- διαρκείας μεταβατικές με μετά-κατάσταση: *επιδιορθώνω, γυαλίζω*
- διαρκείας αμετάβατες χωρίς μετά-κατάσταση: *τρέχω, γελώ*
- διαρκείας μεταβατικές χωρίς μετά-κατάσταση: *σπρώχνω, βασανίζω, χαϊδεύω.*

Ο ΕΠΔς δεν είναι συμβατός με κάποια ρήματα που είναι στιγμιαία μονοσθενή (ΣΜ) ή δισθενή (ΣΔ) με μετά-κατάσταση (+ΜΚ) (παρ. 12α-δ), ενώ μπορεί να εμφανιστεί με κάποια άλλα (παρ. 12ε, στ):

(12)	α.	?der Stock zerbrach in drei Minuten. το μαστούνι έσπασε σε τρία λεπτά.	(ΣΜ, +ΜΚ)
	β.	?der Ballon platzte in vier Minuten. το μπαλόνι έσκασε σε τέσσερα λεπτά.	(ΣΜ, +ΜΚ)
	γ.	#Jana ging in drei Tagen weg. Η Γιάννα έφυγε σε τρεις μέρες.	(ΣΜ, +ΜΚ)
	δ.	??Sie erstach ihn in zwanzig Minuten. τον μαχαίρωσε σε είκοσι λεπτά.	(ΣΔ, +ΜΚ)
	ε.	Paul gewann das Spiel in vierzig Minuten. Ο Παύλος κέρδισε το παιχνίδι σε σαράντα λεπτά.	(ΣΔ, +ΜΚ)
	στ.	Hannah fand den alten Ring in fünf Minuten. Η Χάνα βρήκε το δαχτυλίδι της σε πέντε λεπτά.	(ΣΔ, +ΜΚ)

(παραδείγματα από Engelberg 2000: 71, 72)

Το ερώτημα που τίθεται είναι γιατί οι προτάσεις (12α-δ) είναι μη αποδεκτές και οι προτάσεις (12ε,στ) αποδεκτές, ενώ τα ρήματα ανήκουν στην κατηγορία «στιγμιαία με μετά-κατάσταση».

Ο ΕΠΔς «σε X ώρα» έχει δύο ερμηνείες: η μία είναι «μετά από X ώρα» και η δεύτερη «μέσα σε X ώρα»¹³. Ο Romberg (1899: 15) παρατήρησε ότι ανάμεσα στα στιγμιαία ρήματα που δηλώνουν μετά-κατάσταση επιτρέπουν τον ΕΠΔς «σε X ώρα» αυτά που προϋποθέτουν ένα γεγονός το οποίο προηγείται ενός άλλου γεγονότος, όπως τα *achever* (ολοκληρώνω), *terminer* (τελειώνω), *atteindre* (φτάνω) (βλ. και Engelberg 2000: 71).

Στη γερμανική ο ΕΠΔ «σε X ώρα» καταλαμβάνει διαφορετικές θέσεις στην πρόταση και έχει διαφορετικές αναγνώσεις. Η ανάγνωση «μέσα σε X ώρα» (*innerhalb*) υπόκειται σε περιορισμούς που αφορούν στις ρηματικές κατηγορίες, δηλαδή, στη διάκριση τελικών και ατελικών κατηγορημάτων, ενώ η ερμηνεία «μετά από X ώρα» (*nach*) σε περιορισμούς που αφορούν στο χρόνο. Ως διαγνωστικό κριτήριο για τη διάκριση τελικών και ατελικών κατηγορημάτων χρησιμοποιείται μόνο η ανάγνωση «μέσα σε X ώρα». Η ανάγνωση «μετά από X ώρα» είναι δυνατή μόνο με ενεστωτικές ή μελλοντικές προτάσεις (Zybatow 2002) σύμφωνα με τα παρακάτω παραδείγματα σε Ενεστώτα (13 και 14) και Μέλλοντα (15α,β):

(13) Hans isst einen Apfel in zehn Minuten.

¹³ Βλ. σχετικά Romberg (1899) για τη διάκριση ανάμεσα σε «dans» και «en» στη γαλλική, de Swart (1998) για την αγγλική, Krifka (1989), Engelberg (2000) για τη γερμανική.

- ο Χανς τρώει ένα μήλο σε δέκα λεπτά = χρειάζεται δέκα λεπτά για να φάει ένα μήλο.
- (14) Hans isst in zehn Minuten einen Apfel.
Ο Χανς τρώει σε δέκα λεπτά ένα μήλο = αρχίζει να τρώει ένα μήλο μετά από δέκα λεπτά.
- (15) α. In zehn Minuten wird er den Flur putzen.
Σε δέκα λεπτά θα καθαρίσει το διάδρομο.
- β. Er wird den Flur in zehn Minuten putzen.
Αυτός γίνεται_{ΜΕΛΛ} το διάδρομο σε δέκα λεπτά καθαρίζω_{ΑΠ} 'Θα καθαρίσει το διάδρομο σε δέκα λεπτά'¹⁴.

Έτσι, στην πρόταση (15α) το τέλος του δεδομένου χρονικού διαστήματος συμπίπτει με την αρχή του γεγονότος, ενώ στην πρόταση (15β) το τέλος του δεδομένου χρονικού διαστήματος συμπίπτει με το τέλος του γεγονότος. Η πρώτη ανάγνωση εμφανίζεται και με αντικείμενα μη αριθμήσιμα (*gequantelten*) *in zehn Minuten wird er Rosinen essen* (σε δέκα λεπτά θα φάει σταφίδες) και με επιρρηματικές φράσεις που δηλώνουν διάρκεια *in zehn Minuten wird er eine Zeitlang Rosinen essen* (σε δέκα λεπτά θα φάει για ένα χρονικό διάστημα σταφίδες), όπως παρατηρεί ο Engelberg (2000: 71).

Με επιτεύξεις στον Ενεστώτα υπάρχει αμφισημία ανάμεσα στις αναγνώσεις «μέσα σε X ώρα» και «μετά από X ώρα» (βλ. 16α,β), ενώ στον Αόριστο ο ΕΠΔς «σε X ώρα» έχει την ανάγνωση «μέσα σε δέκα λεπτά» (βλ. 17):

- (16) α. Sie erreicht den Berg in zehn Minuten.
αυτή φτάνει στο βουνό σε δέκα λεπτά.
- β. Sie erreicht in zehn Minuten den Berg.
αυτή φτάνει σε δέκα λεπτά στο βουνό.
- (17) Sie erreichte den Berg in zehn Minuten.
αυτή έφτασε στο βουνό σε δέκα λεπτά.

Σύμφωνα με τον Engelberg (2000: 68) και με τη Zybatow (2002) ο ΕΠΔς «σε X ώρα» με την ανάγνωση «μέσα σε X ώρα» δεν προσδιορίζει το συγκεκριμένο γεγονός που περιγράφεται στη διάρκειά του αλλά ένα γεγονός που έχει διάρκεια και προϋποτίθεται. Είναι συμβατός με στιγμιαία ρήματα με μετά-κατάσταση όταν αυτά δηλώνουν ένα γεγονός που προϋποτίθεται, δηλαδή, με ρήματα όπως: *gewinnen* (κερδίζω), *verlieren* (χάνω), *erreichen* (φτάνω), *finden* (βρίσκω).

Η πρόταση αυτή φαίνεται πειστική, όπως δείχνουν και τα παραδείγματα (17) και (18α, β, γ):

- (18) α. sie gewann das Spiel in vierzig Minuten.
αυτή κέρδισε το παιχνίδι σε σαράντα λεπτά.
(προϋπόθεση η συμμετοχή)
- β. sie verlor das Spiel in zwanzig Minuten.
αυτή έχασε το παιχνίδι σε είκοσι λεπτά.
(προϋπόθεση η συμμετοχή)
- γ. sie fand den alten Ring in fünf Minuten.

¹⁴ ΜΕΛΛ = Μέλλοντας, ΑΠ = Απαρέμφατο.

αυτή βρήκε το παλιό δαχτυλίδι σε πέντε λεπτά.
(προϋπόθεση το ψάξιμο).

Στις προτάσεις (12α-δ) τα ρήματα *σπάει* (zerbrechen), *σκάει* (platzen), *φεύγω* (weggehen), *μαχαιρώνω* (erstechen) είναι στιγμιαία με μετά-κατάσταση αλλά δεν δηλώνουν ένα γεγονός που προϋποτίθεται και ο ΕΠΔς «σε X ώρα» δεν είναι συμβατός. Όσον αφορά στις προτάσεις (18α, β, γ) τα κατηγορήματα *gewann das Spiel* (κέρδισε το παιχνίδι), *fand den alten Ring* (βρήκε το παλιό δαχτυλίδι) είναι στιγμιαία με μετά-κατάσταση και δηλώνουν ένα γεγονός που προϋποτίθεται (τη συμμετοχή στον αγώνα, το ψάξιμο του δαχτυλιδιού) και η ανάγνωση του ΕΠΔς «σε X ώρα» είναι «μέσα σε X ώρα».

Συμπερασματικά, στη γερμανική ο ΕΠΔς «σε X ώρα» με την ανάγνωση «μέσα σε X ώρα» είναι συμβατός με τελικά κατηγορήματα και συγκεκριμένα με εκπληρώσεις, καθώς και με ρήματα στιγμιαία με μετά-κατάσταση (επιτεύξεις σύμφωνα με την τυπολογία του Vendler 1967) όταν αυτά δηλώνουν ένα γεγονός που έχει διάρκεια και προϋποτίθεται.

Στην ελληνική όλες οι επιτεύξεις είναι συμβατές με τον ΕΠΔς «σε X ώρα», σύμφωνα με τα παραδείγματα (19α, β, γ, δ, ε, στ):

- (19) α. Το μπαστούνι έσπασε σε τρεις μέρες.
β. Το μπαλόνι έσκασε σε τρία λεπτά.
γ. Η Άννα έφυγε σε τρεις μέρες.
δ. Τον μαχαιρώσε σε είκοσι λεπτά.
ε. Ο Γιάννης κέρδισε τον αγώνα σε τρεις ώρες.
στ. Η Άννα βρήκε το δαχτυλίδι της σε τρεις ώρες.

Προτείνω ότι και στην ελληνική ο ΕΠΔς «σε X ώρα» έχει δύο αναγνώσεις: «μετά από X ώρα» και «μέσα σε X ώρα». Οι προτάσεις (19α, β) εμπεριέχουν τα ρήματα *σπάει*, *σκάει*, *φεύγω*, τα οποία είναι *αναίτια* (τυπικές *επιτεύξεις*) και επιτρέπουν και μεταβατική και αμετάβατη χρήση. Ο ΕΠΔς «σε X ώρα» προσδίδει την ανάγνωση «μετά από X ώρα». Η ίδια ανάγνωση παρατηρείται και με το ρήμα *μαχαιρώνω* (19δ). Όσον αφορά στις προτάσεις (19ε, στ) η ανάγνωση είναι «μέσα σε X ώρα». Η ανάγνωση «μέσα σε X ώρα» είναι συμβατή με ρήματα στιγμιαία με μετά-κατάσταση (επιτεύξεις) όταν προϋποτίθεται ένα γεγονός που προηγείται.

Ένα κριτήριο για τη διάκριση ανάμεσα στις δύο αναγνώσεις «μέσα σε X ώρα» και «μετά από X ώρα» είναι η έκφραση «του πήρε X χρόνο», όπως δείχνουν τα παραδείγματα (20α, β, γ, δ)¹⁵:

- (20) α. Ο Γιάννης κέρδισε τον αγώνα σε τρεις ώρες =
του πήρε τρεις ώρες για να κερδίσει τον αγώνα.
β. Η Άννα βρήκε το δαχτυλίδι της σε τρεις ώρες =
της πήρε τρεις ώρες για να βρει το δαχτυλίδι.

Αλλά:

- γ. Η Άννα έφυγε σε τρεις μέρες =
#της πήρε τρεις μέρες για να φύγει.

¹⁵ Ευχαριστώ τη Μελίτα Σταύρου που μου υπέδειξε το συγκεκριμένο κριτήριο για την ελληνική. Για το ίδιο κριτήριο στην αγγλική βλ. de Swart (1998).

- δ. Τον μαχαίρωσε σε είκοσι λεπτά =
#του πήρε είκοσι λεπτά για να τον μαχαιρώσει.

Στις προτάσεις (20α, β) η ανάγνωση είναι «μέσα σε X ώρα», ενώ στις προτάσεις (20γ, δ) η ανάγνωση είναι «μετά από X ώρα».

Και ο μεταβατικός τύπος έχει την ίδια συμπεριφορά, όπως φαίνεται στην πρόταση (21), καθώς προσδίδει την ανάγνωση «μετά από X ώρα»:

- (21) Η Άννα έσκασε το μπαλόνι σε τρία λεπτά =
#της πήρε τρία λεπτά για να σκάσει το μπαλόνι.

Ανάλογη συμπεριφορά έχουν τα ρήματα: *ανοίγω*, *κλείνω*, *ανάβω*, *βουλιάζω*, *παγώνω*, *ανατινάζομαι*

Ο ΕΠΔς είναι συμβατός και με μη συνοπτικό τύπο ο οποίος προσδίδει θαμιστική ερμηνεία (22α, β, γ, δ):

- (22) α. Το μπαλόνι έσκαγε σε τρία λεπτά.
β. Η Άννα έφευγε σε τρεις μέρες.
γ. Η Άννα κέρδιζε τον αγώνα σε τρεις ώρες.
δ. Η Άννα έβρισκε το δαχτυλίδι της σε τρεις ώρες.

Συνοψίζοντας, παρατηρούμε ότι και στην ελληνική ο ΕΠΔς «σε X ώρα» έχει δύο αναγνώσεις: «μετά από X ώρα» και «μέσα σε X ώρα». Η ανάγνωση «μέσα σε X ώρα» είναι συμβατή με ρήματα στιγμιαία με μετά-κατάσταση (επιτεύξεις σύμφωνα με την τυπολογία του Vendler 1967) όταν προϋποτίθεται ένα γεγονός που προηγείται.

2.1.3 Με Καταστάσεις

Τα καταστασιακά κατηγορήματα (*αγαπώ*, *μισώ*) στο συνοπτικό τύπο στην ελληνική, όπως και σε άλλες γλώσσες, έχουν γεγονοτική, εναρκτική ερμηνεία, δηλώνουν, δηλαδή, τη στιγμή που ξεκινά η κατάσταση και τη στιγμή που αυτή τελειώνει. Η Mozer (1993) τα ονομάζει *εναρκτικά καταστασιακά* (inchoative statives) και είναι συμβατά με τον ΕΠΔς «σε X ώρα», όπως δείχνει το παρακάτω παράδειγμα (23α)¹⁶:

- (23) α. Ο Γιάννης αγάπησε/μίσησε την Άννα σε δύο ώρες.
β. #Ο Γιάννης αγαπούσε/μισούσε την Άννα σε δέκα μέρες.

¹⁶ Για τα εναρκτικά καταστασιακά βλ. και Iatridou et al. (2003) και Giannakidou (2003). Για το διαχωρισμό ανάμεσα σε *απόλυτα καταστασιακά* (total statives), όπως τα *έχω*, *είμαι*, *ξέρω* και σε *εναρκτικά καταστασιακά* (inchoative statives), όπως τα *αγαπώ*, *ιδρώνω*, *στέκομαι* βλ. σχετικά Mozer (1993). Η Τζεβελέκου (στον ίδιο τόμο) υποστηρίζει ότι τα καταστασιακά κατηγορήματα δεν έχουν εναρκτική ερμηνεία αλλά δηλώνουν την αλλαγή από μία μη X κατάσταση σε μία X κατάσταση. Στην εργασία αυτή θα με απασχολήσουν μόνο τα εναρκτικά καταστασιακά κατηγορήματα (*αγαπώ*, *μισώ*).

Ο ΕΠΔς «σε δύο ώρες» στην πρόταση (23α) προσδίδει την ανάγνωση «μέσα σε X ώρα», καθώς δείχνει τη στιγμή που ξεκίνησε η κατάσταση και η οποία διήρκησε δύο ώρες¹⁷. Δεν είναι συμβατός με μη συνοπτικό τύπο (βλ. 23β), καθώς ο μη συνοπτικός τύπος επικεντρώνεται σε μέρος (στο εσωτερικό) της κατάστασης και όχι σε σημεία τέλους ή αρχής, όπως ο συνοπτικός (Smith 1997, Horrocks & Stavrou 2007).

3 Συμπεράσματα

Στην εργασία αυτή επιχείρησα να δείξω ότι το κριτήριο ΕΠΔς «σε X ώρα» στην ελληνική: (α) ελέγχει το συνδυασμό λεξική όψη και γραμματική όψη, δηλαδή, την (α)τελικότητα και τη (μη) συνοπτικότητα, όπως έχει υποστηριχθεί από Iatridou et al. (2003) για την αγγλική, (β) είναι αδιάφορο στη (μη) συνοπτικότητα με τελικά κατηγορήματα [+T, ±Συνοπ], ενώ εμφανίζεται με ατελικά κατηγορήματα (καταστάσεις με εναρκτική ερμηνεία) με συνοπτικό τύπο [-T, +Συνοπ], (γ) έχει δύο αναγνώσεις, όπως και στη γερμανική: με ρήματα στιγμιαία με μετά-κατάσταση (επιτεύξεις) προσδίδει την ανάγνωση «μετά από X ώρα», ανάγνωση που δεν προσδίδει ο αντίστοιχος ΕΠΔς στη γερμανική με τη συγκεκριμένη κατηγορία, ενώ με ρήματα στιγμιαία με μετά-κατάσταση (επιτεύξεις) που προϋποθέτουν ένα γεγονός που προηγείται προσδίδει την ανάγνωση «μέσα σε X ώρα».

Βιβλιογραφία

- Βελούδης, Γ. & Newton, B. 1980. «Γενικές ονοματικές φράσεις και ρηματική όψη στα ρήματα της Νέας Ελληνικής». *Επιστημονική Επετηρίδα Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης* 19, 11-25.
- Βελούδης, Γ. 1992. «Τα ‘Συστήματα Χρόνου-Τρόπου-Όψης’ και η Υποκειμενικότητα». Στο *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα. Θεσσαλονίκη, Κυριακίδη*.
- Comrie, B. 1976. *Aspect. An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Declerck, R. 1979. «Aspect and the Bounded/Unbounded (Telic/Atelic) Distinction». *Linguistics* 17, 761-94.
- Dowty, D. 1979. *Word Meaning and Montague Grammar*. Dordrecht, Kluwer.
- Engelberg, S. 2000. *Verben, Ereignisse und das Lexikon*. Tübingen, Niemeyer.
- Filip, H. 1993. *Aspect, Situation Types and Nominal Reference*. Ph.D. dissertation, University of California at Berkeley. [Published as Filip H. (1999) *Aspect, Situation Types and Noun Phrase Semantics*]. New York/London.
- Giannakidou, A. 2003. A puzzle about until and the present perfect. Στο A. Alexiadou, M. Rachert, A. von Stechow (επιμ.). *Perfect Explorations*. Berlin, de Gruyter, 101-133.

¹⁷ Ευχαριστώ τον Γιάννη Βελούδη για το παράδειγμα με το ρήμα *αναπνέω*. Σε ένα περικείμενο όπως το παρακάτω: *του έβγαλαν τη μηχανική υποστήριξη και ανέπνευσε σε ένα λεπτό* η ανάγνωση είναι «μέσα σε ένα λεπτό». Το κριτήριο «του πήρε X ώρα» υποστηρίζει την ανάγνωση «μέσα σε X ώρα»: του πήρε X ώρα για να αναπνεύσει, δηλαδή, χρειάστηκε X ώρα μέχρι να λειτουργήσει το αναπνευστικό του σύστημα.

- Hinrichs, E. 1985. *A Compositional Semantics for Aktionsarten and NP Reference*. Ph.D. dissertation, Ohio State University, Ohio, Columbus.
- Horrocks, G. & Stavrou, M. 2003. «Actions and their Results in Greek and English: The Complementarity of Morphologically Encoded (Viewpoint) Aspect and Syntactic Resultative Predication». *Journal of Semantics* 20, 297-327.
- Horrocks, G. & Stavrou, M. 2007. «Grammaticalized aspect and spatio-temporal culmination». *Lingua* 117, 605-644.
- Jackendoff, R. S. 1990. *Semantic Structures*. Cambridge, Mass., MIT Press.
- Jacobs, H. 1993. «The Lexical Basis of Optional Complements». Bergische Universität Gesamthochschule Wuppertal (=Arbeiten des Sonderforschungsbereichs 282 *Theorie des Lexikons*. Nr. 73).
- Iatridou, S., Anagnostopoulou, E. & Izvorski, R. 2003. «Observations about the form and meaning of the Perfect». Στο A. Alexiadou, M. Rachert, A. von Stechow (επιμ.). *Perfect Explorations*. Berlin, de Gruyter, 153-203.
- Krifka, M. 1989. «Nominalreferenz, Zeitkonstitution, Aspekt, Aktion: Eine semantische Erklärung ihrer Interaktion». Στο W. Abraham & Th. Janssen (επιμ.), *Tempus-Aspekt-Modus. Die lexikalischen und grammatischen Formen in den germanischen Sprachen*. Tübingen, Niemeyer, 227-258.
- Krifka, M. 1992. «Thematic relation as link between nominal reference and temporal constitution». Στο I. Sag & A. Szabolcsi (επιμ.), *Lexical Matters*. US: Leland Stanford Junior University, 29-53.
- Krifka, M. 1998. «The origins of telicity». Στο S. Rothstein (επιμ.), *Events and Grammar*, Dordrecht, Kluwer.
- Krifka, M. 2001/2. *Einführung in die Satzsemantik*. Lecture notes. Institut für deutsche Sprache und Linguistik, HU Berlin. <http://amor.rz.hu-berlin.de/~h2816i3x/lehrstuhl>
- Krifka, M. & Hock, W. 2002/03. *Aspekt und Zeitkonstitution*. Lecture notes. Institut für deutsche Sprache und Linguistik, HU Berlin.
- Moens, M. 1987. *Tense, Aspect and Temporal Reference*. Diss. University of Edinburgh.
- Moens, M. & Steedman, M. 1988. «Temporal Ontology and Temporal Reference». *Computational Linguistics* 14, 15-28.
- Mourelatos, A. 1978. «Events, Processes, and States». *Linguistics and Philosophy* 2, 415-434.
- Mozer, A. 1993. «The Interaction of Lexical and Grammatical Aspect in Modern Greek». Στο I. Philippaki-Warbuton, K. Nicolaidis, & M. Sifianou (επιμ.). *Themes in Greek Linguistics*. Amsterdam, John Benjamins, 137-143.
- Μόζερ, Α. 1994. *Ποιόν και Όψεις του ρήματος*. Αθήνα Περιοδικό Παρουσία αρ. 30.
- Pustejovsky, J. 1991. The Syntax of Event Structure. *Cognition* 41. 47-81.
- Romberg, H.B. 1899. *L'idée de la durée par rapport aux verbes et aux substantifs verbaux en français moderne*. Göteborg, Zachrissons Boktryckeri.
- Schmitt, C. J. 1996. *Aspect and the syntax of noun phrases*. Ph. D. dissertation. University of Maryland.
- Schoorlemmer, M. 1995. *Participial passive and aspect in Russian*. Ph. D. dissertation. Utrecht University.
- Σιουρί, Α. (σε προετοιμασία). *Aspekt im typologischen Vergleich*.
- Σιουρί, Α. (υπό έκδοση). (A)telizität und Progressivität im Deutschen. Στο A. Dębski & N. Fries (επιμ.). *Deutsche Grammatik im europäischen Dialog*.

- Krakau/Berlin 2007. Online: <http://krakau2006.anaman.de/beitraege/sioupi.pdf>
- Smith, C. 1991/1997. *The Parameter of Aspect*. Dordrecht, Kluwer.
- de Swart, H. 1998. «Aspect Shift and Coercion». *Natural Language and Linguistic Theory* 16, 347-385.
- Tenny, C. L. 1994. *Aspectual Roles and the Syntax-Semantic Interface*. Studies in Linguistics and Philosophy 52, Dordrecht, Kluwer.
- Τσαγγαλίδης, Α. & Κουτούπη-Κητή, Ε. 2003. «Ρηματική όψη και επιτελεστικότητα». Στο *Proceedings of the 6th International Conference of Greek Linguistics*. Rethymno 2003, 437-445.
- Tsimpli I. M. & Papadopoulou, D. 2006. «Aspect and argument realization: A study on antecedentless null objects in Greek». *Lingua* 116, 1595-1615.
- Tzeveleku, M. 1995. *Catégorisation lexicale et aspect: Le système aspectuel du grec moderne*. Thèse doctorale, Université Paris 7.
- Τζεβελέκου, Μ. «Οι όψεις των καταστάσεων». Στον ίδιο τόμο.
- Vendler, Z. 1967. *Verbs and Times: Linguistics in Philosophy*. Cornell, Ithaca.
- Verkuyl, H. 1972. *On the Compositional Nature of the Aspect*. Dordrecht, Reidel.
- Verkuyl, H. 1993. *A Theory of Aspectuality: The Interaction between Temporal and Atemporal Structure*. Cambridge Studies in Linguistics 64, Cambridge University Press.
- Zybatow, T. 2002. «Experimentelle Untersuchungen zur Verbklasse der Achievements». *Linguistische Arbeitsberichte*. 1-21.

Λέξεις-κλειδιά: λεξική όψη, γραμματική όψη, επιρρηματικός προσδιορισμός διάρκειας «σε Χ ώρα», (α)τελικότητα, (μη) συνοπτικότητα.